

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу здобутків політичної науки щодо демократії, їх теоретичного переосмислення з урахуванням нових політичних умов.

Мета і завдання дослідження даної роботи є розробка концептуальної моделі демократії на основі критичного аналізу сучасних теорій демократії.

Об'єктом даного дослідження визначено демократію як багатогранне політичне явище, а **предметом** - сучасні теорії демократії та закономірності їх розвитку.

У сучасних умовах в політичній науці зберегли своє місце багато ідей, вироблені в рамках зазначених підходів у більш ранній історичний період. Ліберальна теорія демократії ґрунтується на англосаксонській традиції, яка розглядає демократію як відповідальна і компетентне правління. У ліберальній моделі принцип відповідальності домінує над принципом співучасті. Джерелом влади є народ, що виражає свою волю не прямо, а через своїх представників, яким він делегує на певний строк повноваження. З одного боку, управлінням займаються спеціально підготовлені люди, але, з іншого боку, їх діяльність може бути ефективною лише остільки, оскільки вона спирається на підтримку більшості населення. Відносини між представниками народу і самим народом засновані на повноваженнях і довірі, і визначаються конституцією. Конституція закріплює перелік тих повноважень, які народ передає своїм обранцям, і визначає міру відповідальності за прийняті ними рішення [1].

Теоретики плюралістичної концепції демократії (А. Бенті, Б. Гросс, Р. Даль, В. Корнхаузер, Г. Ласкі, Ч. Ліндблом, Н. А. Полбі, Д. Трумен, Г. Уоллес та ін.) виходять з того, що не особа, не народ, а група є головною рушійною силою політики в сучасному демократичному суспільстві.

Одним із різновидів моделі плюралістичної демократії є концепція поліархії, розроблена Р. Далем.

Творці елітарної теорії демократії виступають проти перебільшень і прожектерства, що присутні, на їх думку, в основі старих ліберальних ідеалів демократії. За їх поглядами, самоврядний демос - це міф, а його схильність до політичного насильства становить загрозу суспільним інтересам. Прихильники елітарної теорії не вважають недоліком панування і владу демократичної еліти; при цьому вони розглядають свою точку зору лише як послідовний висновок з того, що не існує ні добре розробленої і повноцінної наукової концепції загального блага, ні будь-якої раціональної поведінки громадян при голосуванні на виборах або при ухваленні рішень з тих або інших конкретних проблем [2].

Плебїсцитарна теорія демократії в своїй основі розроблена Максом Вебером. У концепції Вебера демократія виступає як спосіб і засіб, а не мета в собі. Це спосіб обрання лідерів, засіб як для надання їм правління законності, так і для залучення значної маси населення до суспільних справ нації [3].

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що існуючі демократичні моделі роблять упор або на різні аспекти демократії, або на різні цінності. У Черчилль зауважив: «Демократія - гірший вид правління, крім всіх інших, що людство випробувало за свою історію»

Список використаних джерел

1. Політологічна енциклопедія. Навчальний посібник. / Укладачі: Карасевич А. О., Карасевич О.О., Шачковська Л.С. Умань.: ПП Жовтий О.О., 2016. 548 с.
2. Томахів В. Я. Загальна теорія політики: навч. посіб. / В. Я. Томахів. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2020. 212 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид. К.: Генеза, 2004. 736 с
4. Політологія: сучасні терміни і поняття / Короткий навчальний словник-довідник / Уклад. В. М. Піча. Львів: Новий світ – 2000, 2015. 516 с.